

Nr 126.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående pension till överläkaren vid Göteborgs hospital J. K. Wickström; given Stockholms slott den 26 mars 1915.

Med åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att överläkaren vid Göteborgs hospital Johan Kristian Wickström må, därest han senast vid fyllda 70 år avgår från nämnda befattning, från och med månaden näst efter den, varunder han erhåller avsked från befattningen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 5,400 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

---

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26
mars 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Uti en av medicinalstyrelsen med underdånigt utlåtande den 29 september 1913 överlämnad, till Kungl. Maj:t ställd skrift har överläkaren vid Göteborgs hospital Johan Kristian Wickström anhållit, att Kungl. Maj:t måtte åt honom utverka en årlig pension av 5,400 kronor, att utgå från och med det han efter 1915 års ingång erhållit avsked från nämnda befattnings.

Till stöd för denna ansökan har Wickström anført följande.

Wickström vore född den 26 september 1845 och utnämndes, efter att hava innehaft vissa andra statstjänster, den 7 december 1883 till överläkare vid Göteborgs hospital. Wickströms avlöningsförmåner utginge i enlighet med bestämmelsen om pension.

Ansökan av
överläkaren
vid Göteborgs
hospital J. K.
Wickström om
pension.

melser i nådiga brev den 26 april 1872 och den 29 maj 1874 samt utgjordes av 5,500 kronor i kontant lön jämte rätt till fri tvätt för honom och hans familj, till trädgårdsland samt till fria skjutsar med hospitalets hästar för resor till Göteborg, då hästarna icke erfordrades för anstaltens eget behov. Rätt till pension vore icke Wickström tillerkänd vare sig genom ovannämnda nådiga brev eller genom andra bestämmelser. Sedan Wickström tillträtt överläkartjänsten, hade avlöningen reglerats genom nådiga brev den 5 juni 1885 och den 4 juli 1910. Wickström hade emellertid föredragit att kvarstå på sin förutvarande lönestat, som han ansett vara för sig fördelaktigare än den, som bestämts genom sistnämnda två nådiga brev, vilka således icke ägde tillämplighet å honom.

Därest Wickström begagnat sig av sin rätt att ingå på den genom nådiga brevet den 4 juli 1910 fastställda lönestaten, hade han varit underkastad lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension samt på den grund varit skyldig att med 1911 års ingång avgå från sin tjänst. I sådant fall skulle det pensionsbelopp, som Wickström varit berättigad åtnjuta, uppgått till 5,400 kronor, vilket belopp utgjorde full pension för läkare vid hospital. Genom Wickströms kvarstående å tjänsten hade avlöningen till överläkaren vid Göteborgs hospital, såsom ovan nämnts, uppgått till allenast 5,500 kronor jämte vissa naturaförmåner i stället för genom nådiga brevet den 4 juli 1910 fastställda 7,000 kronor jämte samma naturaförmåner.

Det förhållande, att Wickström efter 1911 års ingång icke betalt avgift till egen pension, syntes vara utan betydelse vid bestämmande av pensionsbeloppet, enär statsverket genom Wickströms kvarstående å tjänsten efter nämnda tidpunkt haft en minskad kontant utgift till tjänst innehavarens avlöande å 1,500 kronor för år, under det att avgiften för överläkarens pension uppginge till endast 270 kronor för år. Wickströms tjänstetid uppginge till över 36 år.

Medicinalstyrelsens utlåtande den 29 september 1913.

I sitt ovanberörda utlåtande vitsordar medicinalstyrelsen riktigheten av Wickströms uppgifter angående hans avlöningsförmåner med tillägg, att Wickström jämväl åtnjuter fri bostad med erforderlig ved samt enligt nådigt brev den 1 juni 1900 rätt till elektrisk belysning. Styrelsen vitsordar även, att Wickström icke är skyldig att avgå från sin tjänst.

Därjämte anför medicinalstyrelsen följande.

Därest Wickström bleve av sjukdom förhindrad att bestrida tjänsten, kunde jämlikt bestämmelserna i nådiga cirkuläret den 9 november 1860 [mom. 2:o b)] avdrag göras med högst $\frac{1}{4}$ av lönen. Wickström skulle i sådant fall äga behålla $\frac{3}{4}$ av lönen eller 4,125 kronor jämte de med tjänsten förenade naturaförmåner, som lågt kunde uppskattas till 1,300 kronor, i följd varav Wickströms förmåner av tjänsten vid tjänstledighet för sjukdom skulle kunna anses utgöra 5,425 kronor. Kostnaden för staten bleve alltså i sådant fall ungefär densamma, om Wickström tillerkändes en pension av 5,400 kronor eller om han nödgades kvarstå i tjänst och erhöle tjänstledighet på grund av läkarbetyg. Medicinalstyrelsen ansåge det emellertid givet, att det icke kunde vara till förmån för sjukvården och övriga förhållanden å anstalten, att en överläkare kvarstode i tjänsten, sedan han blivit av sjukdom eller hög ålder urständsat att sköta densamma. Ett tillerkännande av den begärda pensionen borde därför enligt styrelsens mening

förenas med det villkor, att Wickström skulle vara skyldig avgå från tjänsten samtidigt med, att rätten till pension för honom inträdde.

På grund av vad sålunda anförts hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition till riksdagen åt Wickström utverka en årlig pension av 5,400 kronor.

Vid medicinalstyrelsens utlåtande är fogat intyg av t. f. ombudsmannen hos styrelsen, utvisande att Wickström den 13 september 1913 innehade en styrkt tjänstetid av 35 år 2 månader och 12 dagar.

Till följd av remiss har statskontoret avgivit utlåtande i ärendet den 21 oktober 1913 och därvid anført i huvudsak följande.

Statskontorets
utlåtande den
21 oktober
1913.

I avseende å Wickströms pensionsrätt borde tillämpas bestämmelserna i nådiga brevet den 25 juni 1818, jämfört med nådiga förordningen den 24 januari 1778 och nådiga brevet den 3 december 1812, enligt vilka stadganden civila ämbets- och tjänstemän samt betjante vid fyllda 70 år efter minst 30 års oavbruten tjänstgöring ägde erhålla avsked med pension å allmänna indragningsstaten, samt i nådiga brevet den 12 november 1823, som medgäve sådan förmån redan vid 65 års ålder, då efter vid pass 40 års tjänstgöring vederbörandes sjuklighet eller försvagade hälsotillstånd genom laglig läkarattest styrktes. Pensionsbeloppet utgjorde enligt nådiga breven den 16 mars 1858 och den 23 november 1860 för tjänstinnehavare med en lön av 3,750 kronor eller därutöver 80 procent av total-lönesumman. Någon skyldighet för Wickström att avgå från tjänsten förefunnnes icke.

Då Wickström nu anhållit om avsked med pension, hade han, med utgående från det antagandet, att pensionsrätt icke vore honom tillerkänd, hemställt, att pensionsbeloppet, i trots av att han icke ingått på vare sig 1885 eller 1910 års lönereglering för läkarpersonalen vid hospitalen, måtte bestämmas till samma belopp, 5,400 kronor, som högst skulle kunna tillkomma honom i pension, om han åtnjutit avlöning å 1910 års stat. Statskontoret ville i avseende härå framhålla, att, då pension enligt av statskontoret ovan angiven beräkningsgrund till belopp av 4,400 kronor efter uppnådd viss levnads- och tjänstålder tillkomme Wickström, om han då avginge från tjänsten, det enligt statskontorets mening icke föreläge någon anledning att i stället bereda honom pension till belopp i enlighet med den nyreglerade avlöningen. Då Wickström kvarstått å den gamla staten, hade detta tydligen skett därför, att han ansett en dylik anordning för sig förmånligare än att ingå på 1910 års lönereglering. Vid sådant förhållande torde Wickström icke rimligen kunna begära att, då han, efter att hava kvarstått i tjänsten flera år utöver den tid, då han skulle varit skyldig avgå, därest civila pensionslagen varit å honom tillämplig, nu önskade erhålla avsked, sistberörda lönereglering skulle i det avseende, vari densamma för honom medförde fördel, nämligen beträffande pensionsbeloppet, å honom tillämpas.

Såsom skäl för sitt tillstyrkande av ansökningen hade medicinalstyrelsen framhållit olägenheten av, att tjänsten, därest Wickström bleve av sjukdom förhindrad att sköta densamma, skulle komma att uppehållas av vikarie, då skyldighet för Wickström att avgå icke förefunnnes.

I avseende härå erinrar statskontoret därom, att, för den händelse Wickström efter uppnådd 70 års ålder, då han, på sätt ovan nämnts, vore berättigad till pension, kvarstode i tjänsten men sökte tjänstledighet på grund av sjukdom, Kungl. Maj:t, såsom i föregående liknande fall ägt rum, icke torde vilja bifalla en sådan ansökning.

På grund av sålunda anförda skäl kunde statskontoret icke tillstyrka, att åtgärd vidtoges för beredande av förhöjd pension åt Wickström. Huruvida skäl föreläge att utan avvaktande av den tidpunkt, då Wickström uppnådde 70 års ålder och sålunda bleve pensionsberättigad, hos riksdagen söka utverka pension åt honom till belopp av 4,400 kronor redan från början av år 1915, berodde på frågan om tjänstens intresse kunde anses påkalla, att den snarast möjligt finge ny innehavare. Härom ansåge sig statskontoret givetvis icke kunna uttala något omdöme.

Slutligen uttalar statskontoret såsom sin mening, att förslag om Wickströms pensionering från och med år 1915 icke borde framläggas för riksdagen, med mindre Wickström förklarat sig villig att mot erhållande av årlig pension å 4,400 kronor med utgången av år 1914 från tjänsten avgå.

I anledning av vad statskontoret sålunda anført anbefalldes medicinalstyrelsen att avgiva förnyat utlåtande i ärendet.

Vid sitt till följd härav avgivna utlåtande av den 6 maj 1914 har styrelsen, som lämnat överläkaren Wickström tillfälle att yttra sig över vad statskontoret anført, bifogat en av honom till styrelsen avlåten skrift. I denna anför Wickström bland annat följande.

Skrift av
överläkaren
Wickström.

Enligt Wickström meddelad fullmakt å hans överläkartjänst vore han skyldig underkasta sig bestämmelserna i nämnda cirkuläret den 9 november 1860. I detta stadgades, bland annat, att befattningshavare, som på grund av sjukdom åtnjöt tjänstledighet, vore skyldig avstå viss del av lönen, varemot i nämnda cirkulär någon bestämmelse icke funnes därom, att dylik befattningshavare skulle, därest han på grund av lagligen styrkt sjukdom bleve urståndsatt att sköta sin tjänst, vara skyldig att från tjänsten avgå. Med anledning härav funne Wickström det vara otvivelaktigt att, därest han efter uppnådda 70 års ålder skulle på grund av sjukdom bliva nödsakad söka ledighet från sin tjänst, han vore berättigad till erhållande av dylik ledighet.

Wickström framhåller vidare, att, då det vore så gott som omöjligt för honom att leva på den pension, till vilken han enligt statskontorets uppgift skulle vara berättigad, han såge sig tvungen att, därest han icke komme i åtnjutande av högre pensionsbelopp, kvarstå i sin tjänst jämväl efter uppnådda 70 års ålder. Skulle däremot hans ansökning om pension till belopp av 5,400 kronor av statsmakterna bifallas, hade han för avsikt att efter ingången av år 1915 söka avsked från sin tjänst.

Medicinal-
styrelsens
utlåtande den
6 maj 1914.

Medicinalstyrelsen anför i nyssberörda utlåtande den 6 maj 1914 följande.

Utan att vilja ingå på någon vidare granskning av de utav statskontoret i dess yttrande åberopade nämnda breven av år 1812, 1818, 1823 och 1858 samt

nådiga förordningen av den 24 januari 1778. kunde styrelsen ej underlåta att uttala sina tvivel därom, att bestämmelser i dessa åldriga författningar skulle gälla en tjänst, som tillkommit först genom nådigt brev den 26 april 1872 vid tiden för det nuvarande Göteborgs hospitals tagande i bruk. Beträffande särskilt nådiga brevet den 16 mars 1858 anmärker styrelsen, att rikets ständer enligt nämnda brev beslutat, att däri omförmäld pensionsreglering skulle äga tillämpning endast på de i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet avsedda ämbets- och tjänstemän samt vaktbetjante, vilka under statsregleringsperioden erhöles avsked; och det syntes styrelsen icke troligt, att Göteborgs hospitals tjänstemän skulle inbegripas under nämnda nådiga brev, enär Göteborgs hospital vid denna tid varit helt obetydligt och läkartjänsten därstädes endast att anse som ett uppdrag. Huru än härmed förhölle sig, har i allt fall, framhåller styrelsen, pensionen till vissa tjänstemän enligt samma brev bestämts till 80 procent av totalsumman av vederbörandes löneförmåner. Statskontoret hade emellertid vid beräkning av den pension, som skulle tillkomma Wickström, icke tagit hänsyn till de tjänsten tillhörande naturaförmåner utan beräknat pensionen endast å det kontanta beloppet. Enligt styrelsens uppfattning hade vid lörens bestämmande till gällande kontanta belopp hänsyn givetvis tagits till dessa naturaförmåner. Styrelsen ansåge i likhet med vad Wickström i sin sist ingivna skrift förfäktat, att, därest pensionen skulle beräknas enligt nämnda bestämmelser, totalavlöningen borde läggas till grund därför. Visserligen vore intet värde angivet å naturaförmånerna, men det värde, styrelsen åsatt desamma i sitt förut i ärendet avgivna utlåtande, eller 1,300 kronor, syntes styrelsen vara skäligt. Vid sådant förhållande ansåge styrelsen pensionsbeloppet böra utgöra 80 procent av 6,800 kronor (5,500 + 1,300), alltså 5,440 kronor eller ungefär det belopp, varom Wickström gjort framställning.

Slutligen framhåller medicinalstyrelsen, att såväl styrelsen som Wickström varit av den uppfattning, att hospitalstjänstemän, avlönade enligt äldre avlöningsstater, icke varit berättigade till pension, vilken uppfattning bestyrkts av den behandling, som kommit en framställning av fullkomligt samma art som den förevarande till del. I skrivelse hösten 1896 hade dåvarande överläkaren vid Växjö hospital J. F. Liedholm, vilken åtnjutit avlöning enligt nådiga brevet den 29 maj 1874, gjort framställning om pension från allmänna indragningsstaten. I ett över berörda framställning den 25 november 1896 avgivet yttrande hade statskontoret anför, bland annat, att några föreskrifter rörande pension icke funnes meddelade för de hospitalsläkare, som i likhet med Liedholm kvarstode å stat, fastställd före 1885, utan hade riksdagen i varje särskilt fall på framställning av Kungl. Maj:t fattat beslut angående deras pensionering. I fråga om beloppet av pensionen för överläkaren Liedholm hade statskontoret, under framhållande av att Liedholm utom den kontanta lönen, 4,500 kronor, åtnjöt för månen av fri bostad jämte ved samt trädgård, tillstyrkt, att Liedholm skulle erhålla *hela* lönen, 4,500 kronor, i pension. Enligt beslut den 9 januari 1897 hade Kungl. Maj:t visserligen funnit Liedholms ifrågavarande framställning icke föranleda till någon ytterligare åtgärd, men, sedan Liedholm genom nådigt brev den 20 augusti 1897 medgivits att ingå på då gällande nya staten för hospitalstjänstemän av den 5 juni 1885 och sedermera den 1 oktober 1897 erhållit avsked, hade pension tillerkänts honom i enlighet med bestämmelserna i nådigt brev den 1 juni 1877 angående pensionsrätt å allmänna indragningsstaten för ämbets- och tjänstemän m. fl.

Styrelsen framhåller i detta sammanhang, att möjligheten för Wickström att erhålla pension genom att ingå på nyss omförmälda stat, fastställd genom nådiga brevet den 5 juni 1885, vore utesluten, sedan nämnda avlöningsstat upphört att gälla och ersatts av staten av den 4 juli 1910, vilken senare emellertid hade tillämpning endast å tjänstinnehavare, som förklarar sig före viss angiven, nu förfluten tid vilja ingå på den nya staten.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte bereda Wickström den av honom begärda pensionen att utgå efter det han under år 1915 begärt avsked.

Statskontorets
utlåtande den
12 september
1914.

Uti ånyo infordrat utlåtande, avgivet den 12 september 1914, anför statskontoret följande.

Statskontoret erinrar först därom, att den grundläggande bestämmelsen för civila tjänstinnehavares pensionsrätt före utfärdandet av nådiga brevet den 1 juni 1877, varigenom pensionsförhållandena ordnades för de civila tjänstinnehavare, vilkas avlöning vid reglering vid 1876 års riksdag eller därefter uppdelats i lön och tjänstgöringspenningar, återfunnes i ovan återopade nådiga förordning om den förbättrade ämbets- och löningsstaten den 24 januari 1778.

Sedermåra hade i de av statskontoret i dess första utlåtande i ärendet omnämnda nådiga brev närmare bestämmelser meddelats beträffande såväl för pensions erhållande erforderligt antal tjänste- och levnadsår som pensionsbeloppet. I avseende å vad medicinalstyrelsen framhållit därom, att stadgandena i nådiga brevet den 16 mars 1858 endast gällde de ämbets- och tjänstemän jämte vaktbetjante, vilka under statsregleringsperioden erhöles avsked, erinrar statskontoret vidare om, att ifrågavarande bestämmelser enligt nådiga brevet den 23 november 1860 förklarats »fortfarande gälla», varjämte statskontoret framhåller, att vid pensionering under senare tid enligt de äldre pensionsbestämmelserna ej heller, statskontoret veterligt, någon tvekan rått därom, att icke 1858 års nådiga brev fortfarande vore tillämpligt.

Angående frågan, huruvida dessa äldre bestämmelser över huvud taget äro tillämpliga å läkarna vid sinnessjukanstalterna, anför statskontoret, att det torde få tagas för givet, att tjänstinnehavare å medicinalstaten vid tiden för utfärdandet av 1778 års förordning icke ansågs tillhöra »civilstaten». Sedermåra hade dock begreppet »civil» tjänsteman väsentligen utvidgats, och det torde enligt statskontorets mening vara ostridigt, att numera läkarna vid hospitalen inräknades under denna klass av tjänstinnehavare, vilket framginge bland annat därav, att dylika tjänstemän pensionerats enligt bestämmelserna i ovanberörda nådiga brev av den 1 juni 1877. Vid sådant förhållande hade statskontoret ansett och hölle fortfarande före, att, där icke ifrågavarande tjänstemäns pensionsförhållanden reglerades av senare bestämmelser, ovanberörda äldre stadganden vore för dem gällande. Då emellertid en motsatt åsikt av statskontoret i dess utlåtande den 25 november 1896 blivit uttalad, och då i allt fall statskontoret icke ville bestrida, att riktigheten av statskontorets nuvarande uppfattning icke kunde anses oomtvistlig, ville statskontoret för sin del icke motsätta sig, att proposition i ämnet avlättes till riksdagen.

Beträffande det Wickström tillkommande pensionsbeloppet hade medicinalstyrelsen velat göra gällande, att detta av statskontoret i dess första utlåtande

i ärendet angivits för lågt, i det att icke värdet av naturaförmåner vid tjänsten inräknats i det avlöningsbelopp, varå pensionsbeloppet beräknats. Här- emot erinrar statskontoret, att, då pension är bestämd till viss del av avlöningen, en nödvändig förutsättning för, att hänsyn skall kunna tagas till naturaförmåner vid bestämmande av pensionsbeloppet, är, att dessa förmåner äro i stat upptagna till visst värde. Om så icke vore fallet, kunde de icke heller enligt allmänt till- lämpad grundsats, som särskilt tagit sig uttryck i civila pensionslagen, komma i betraktande vid beräkning av pensionens belopp.

Enligt statskontorets mening ställer sig emellertid saken helt annorlunda, om Wickströms pensionsfråga skall bedömas, icke enligt vissa författningsenligt givna bestämmelser, utan ur billighetssynpunkt. I sådant fall borde givetvis hänsyn tagas till naturaförmåner. Då det av medicinalstyrelsen beräknade värdet å dessa förmåner, 1,300 kronor, icke syntes för högt tilltaget, hade stats- kontoret, under förutsättning att ärendet bleve föremål för riksdagens prövning, intet att erinra mot det av styrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 5,400 kronor.

Justitie-
kanslers-
ämbetet.

Till följd av remiss har slutligen justitiekanslersämbetet avgivit ut- låtande i ärendet den 1 februari 1915.

Justitiekanslersämbetet anför därvid, att, enär Wickström icke ingått på de nya lönestater, som faststälts 1885 och 1910, kunde han författ- ningsenligt icke vara berättigad till pension efter andra grunder än dem, som stadgats i ovan anförda författningar av 1778, 1812, 1818, 1823, 1858 och 1860. Enligt dessa författningar vore Wickström emellertid icke skyldig att avgå från tjänsten. Därest det på grund av Wickströms höga ålder ur det allmännas synpunkt ansåges önskvärt, att han lämnade sin befattning, anser ämbetet fördenskull, att, då Wickström icke åtnöjdes med den pension, vartill nämnda författningar kunde berättiga honom, framställning borde göras till riksdagen om hans pensionering efter andra grunder, varvid enligt ämbetets mening borde komma i betraktande de av medicinalstyrelsen angivna beräkningsgrunder, mot vilka statskontoret i sitt senast i ärendet avgivna yttrande syntes icke hava något att er- inra. För en dylik framställning ansåge ämbetet även de i ärendet framställda billighetsskäl kunna åberopas.

Överläkaren Wickströms avlöningsförmåner äro reglerade genom nå- diga breven den 26 april 1872 angående tjänstepersonal och avlöning m. m. vid Göteborgs nya hospital samt den 29 maj 1874 angående ny lönestat för, bland andra, vissa läkare och sysslomän vid hospitalen. Förmåner utgöras av 5,500 kronor i kontant lön samt fri bostad jämte övriga här ovan angivna naturaförmåner.

Departements-
chefen.

Intet av nämnda två nådiga brev innehåller något stadgande om pensionsrätt för överläkaren vid Göteborgs hospital.

Sedan Wickström tillträtt överläkartjänsten, har reglering av hospitalsläkarnas löner skett genom nådiga breven den 5 juni 1885 och den 4 juli 1910. Avlöningen till överläkaren vid Göteborgs hospital höjdes enligt det förra brevet till 6,000 kronor och enligt det senare till 7,000 kronor, därav 5,000 kronor skulle utgöra lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, varjämte efter 10 år ett ålderstillägg å 600 kronor kunde tillkomma, därav 400 kronor skulle anses utgöra lön. I sistnämnda brev är tillika stadgat, att i fråga om skyldighet att från tjänsten avgå och om rätt till pension bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension skola gälla. Wickström har emellertid icke velat underkasta sig någon av dessa nya lönestater med därmed förenade villkor och bestämmelser och står sålunda kvar på ovannämnda äldre lönestat, till följd varav nyssberörda pensionslag icke är å Wickström tillämplig.

Genom nådigt brev den 1 juni 1877 ordnades pensionsförhållandena för de civila ämbets- och tjänstemän, vilkas avlöning på grund av reglering, som skett vid 1876 och 1877 års riksdagar eller vid följande riksdagar kunde äga rum, är fördelad i lön och tjänstgöringspenningar. Därvid stadgades, att vederbörande, då de uppnått 65 levnads- och minst 35 tjänstår, vid avskedstagandet från tjänsten å allmänna indragningsstaten voro berättigade att undfå pension till lörens hela belopp. På grund av ovan upplysta omständigheter böra emellertid beträffande Wickströms rätt till pension enligt statskontorets mening tillämpas de bestämmelser, som i fråga om civila tjänstinnehavares pensionsrätt stadgats före utfärdandet av berörda nådiga brev den 1 juni 1877.

Nämnda äldre bestämmelser återfinnas uti den i ärendet åberopade författningen av 1778 samt i de omförmälda nådiga breven av 1812, 1818, 1823, 1858 och den 23 november 1860. I förordningen den 24 januari 1778 om den förbättrade ämbets- och löningsstaten stadgas, att »ämbetsman vid civilstaten, som uppnått 70 års ålder samt länge och väl tjänat, må få avsked, om han det åstundar, med hela lönen». I nådiga brevet den 3 december 1812 föreskrives, att icke allenast dåvarande civila ämbets- och tjänstemän, vilka såsom över 70 år gamla erhållit avsked med lörens bibehållande, utan ock därefter avskedstagande skulle flyttas på allmänna indragningsstaten att där njuta dem tillkommande löner. I nådiga brevet den 25 juni 1818 bestämmes den efter uppnådda 70 levnadsår för pensions erhållande erforderliga tjänstetiden för civila löntagare till 30 år. Genom nådiga brevet den 12 november 1823 nedsattes tiden för »civila ämbets- och

tjänstemäns rätt att taga avsked med bibehållande av sina löneförmåner oavkortade» från 70 till 65 års ålder, »då, efter vid pass 40 års tjänstgöring, deras sjuklighet eller försvagade hälsotillstånd genom laglig läkarattest bestyrkes».

Ingen av dessa äldre författningar rörande pensionsrätt innehåller något stadgande om skyldighet för vederbörande att vid viss ålder avgå från innehavande befattning.

Nådiga brevet den 16 mars 1858 angående rikets ständers beslut i avseende på ämbets- och tjänstemäns pensionsrätt å allmänna indragningsstaten innehåller, att beträffande de civila ämbets- och tjänstemän i allmänhet, vilka enligt gällande författningar ägde att vid avskedstagandet uppföras å allmänna indragningsstaten med bibehållande av hela sin förut innehavda lön, skulle för den tid, som då senast uppgjorda statsreglering omfattade, pensionen för dem, som uppburo i lön minst 3,750 kronor, däri inbegripen den löneförhöjning, som vid nästförflutna riksdag blivit beviljad, utgå med 80 procent eller $\frac{4}{5}$ av totalsumman. Genom nådiga brevet den 23 november 1860 har sedermera förordnats, att ovanberörda vid 1856—1858 års riksdag stadgade föreskrifter i avseende å pensionsbeloppen fortfarande skulle bliva gällande.

Beträffande tillämpligheten i nu föreliggande fall av ovan återgivna stadganden hava emellertid olika meningar uttalats av de i ärendet hörda myndigheterna.

Det torde vara otvivelaktigt, att vid tiden för utfärdandet av 1778 års förordning hospitalsläkare icke inräknades bland de i förordningen omförmälda »ämbetsmän vid civilstaten». Att hospitalsläkarna icke heller varit åsyftade i 1812 års nådiga brev, framgår av ordalydelsen utav nådiga brevet den 25 juni 1818, som, bland annat, innehåller, att rikets ständers i 1812 års brev återgivna beslut »väl egentligen haft till föremål de löntagande civila ämbets- och tjänstemän uti rikets hovrätter och kollegier samt övriga publika verk», men att ständerna på anförda skäl funnit beslutets tillämpning jämväl å de vid landsstaterna tjänstgörande ämbets- och tjänstemännen riktig. Statskontoret har emellertid i detta hänseende framhållit, att begreppet »civil tjänsteman» sedermera utvidgats och att läkarna vid hospitalen numera ostridigt torde inräknas under denna klass av tjänstinnehavare. Detta synes framgå bland annat därav, att hospitalsläkare pensionerats enligt ovannämnda nådiga brev den 1 juni 1877. I varje fall kan den av medicinalstyrelsen åberopade omständigheten, att överläkartjänsten i fråga tillkommit först år 1872, givetvis i och för sig icke utgöra hinder för, att Wickström såsom innehavare av tjänsten blivit underkastad pensions-

bestämmelserna i omförmälda äldre författningar, i den mån dessa vid hans utnämning fortfarande voro gällande.

Beträffande nu omhandlade fråga ansluter jag mig följaktligen till statskontorets, av justitiekanslersämbetet biträdda mening. Enligt denna skulle, då varken ovannämnda nådiga brev den 1 juni 1877 eller 1907 års pensionslag är å Wickström tillämplig, pension till Wickström enligt nådiga brevet den 16 mars 1858 utgå med $\frac{4}{5}$ av hans lön. Nu råda emellertid olika meningar därom, huruvida pensionen i så fall skall beräknas blott å den kontanta lönen eller å denna, inbegripet värdet av de med Wickströms tjänst förenade naturaförmåner. Statskontoret, som förfäktat den förra meningen, har i detta avseende erinrat, att en nödvändig förutsättning för, att vid bestämmande av pensionsbelopp hänsyn skall kunna tagas till naturaförmåner, enligt allmänt tillämpad grundsats är, att ifrågavarande förmåner äro i stat upptagna till visst värde. Denna grundsats har i viss mån fastslagits i 1907 års pensionslag. I föreliggande fall är värdet av naturaförmånerna icke angivet i lönestaten. Beträffande betydelsen av det i 1858 års nådiga brev förekommande uttrycket »totalsumman» torde därmed avses — något som synes framgå av avfattningen — summan av den ursprungliga kontant bestämda lönen och löneförhöjning, där sådan tillkommit, och torde följaktligen däri icke inbegripas några naturaförmåner.

Om denna mening är riktig, skulle Wickström sålunda äga att uppbära en pension av 4,400 kronor, utgörande $\frac{4}{5}$ av hans kontanta årliga lön å 5,500 kronor.

Emellertid synas mig vid bestämmande av pensionens belopp andra synpunkter än de strängt formella i detta fall böra vinna beaktande.

Det är att märka, att Wickström enligt de å honom tillämpliga pensionsbestämmelserna icke är skyldig att avgå från sin befattning. Det torde emellertid ligga i öppen dag, att det ej kan vara till fördel för vare sig sjukvården å eller ledningen av hospitalet, att överläkartjänsten vid detsamma innehaves av person, som betydligt överskridit vanlig pensionsålder och som kan antagas snart nog bliva av hög ålder eller sjukdom urständsat att sköta tjänsten. I så fall skulle denna komma att förestås av vikarie. Wickström har förklarat, att, därest han icke kommer i åtnjutande av högre pension än den, varill han författningsenligt skulle vara berättigad, han med hänsyn till denna pensions alltför låga belopp anser sig nödsakad att jämväl efter uppnådda 70 års ålder alltjämt kvarstå i tjänsten.

Då det emellertid av förut anförda skäl är önskvärt, att Wickström inom kort avgår från sin tjänst, och sådant icke synes kunna ske, utan

att Wickström beredes pension till högre belopp än det, som enligt åberopade äldre författningar synes tillkomma honom, anser jag goda skäl föreligga att i ämnet göra framställning till riksdagen. Det är visserligen sant, att Wickström icke i enlighet med nu gällande bestämmelser erlagt avgifter till sin pensionering, enligt uppgift uppgående till 270 kronor för år, men häremot förtjänar framhållas, att statsverket därigenom, att Wickström kvarstått å äldre lönestat med lägre kontant avlöning, gjort en årlig inbesparing under åren 1886—1910 till belopp av 500 kronor samt från och med år 1911 till belopp av 1,500 kronor.

Beträffande pensionsbeloppets storlek finner jag i likhet med statskontoret och justitiekanslersämbetet billighetsskäl tala för beviljande av det utav medicinalstyrelsen föreslagna beloppet, 5,400 kronor, vilket är detsamma, varmed full pension enligt 1907 års pensionslag utgår till överläkare å hospital. Enligt denna lag är läkare vid hospital pensionsberättigad vid 65 levnads- och 33 tjänstår. Dessa betingelser äro mer än uppfyllda vad Wickström beträffar; under innevarande år uppnår han nämligen 70 års ålder och kan då åberopa mer än 37 tjänstår. I fråga om pensionens belopp må även erinras därom, att, på sätt medicinalstyrelsen påpekat, de avlöningsförmåner, som Wickström vid eventuell tjänstledighet för sjukdom skulle få behålla, i det närmaste i värde uppgå till det föreslagna beloppet.

Vid ärendets bedömande bör slutligen beaktas, att Wickström, enligt vad medicinalstyrelsen vitsordat, på mycket förtjänstfullt sätt skött sin befattning och att han således jämväl ur denna synpunkt är väl förtjänt av de föreslagna pensionsförmånerna.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att överläkaren vid Göteborgs hospital Johan Kristian Wickström må, därest han senast vid fyllda 70 år avgår från nämnda befattning, från och med månaden näst efter den, varunder han erhåller avsked från befattningen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 5,400 kronor.

Till denna departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.
